

Урок за поемою Миколи Вороного "Євшан-зілля"

Наталія Охріменко,

вчитель української мови і літератури

комунальної установи

Сумська загальноосвітня школа I—III ступенів №21

Тема. Микола Вороной. "Євшан-зілля". Поема про необхідність повернення людині історичної пам'яті, усвідомлення своєї національної приналежності.

ТЛ: поема.

Мета: опрацювати зміст твору "Євшан-зілля", визначити його головну думку; охарактеризувати образ юнака-половця; співвіднести давноминулі події, описані в поемі, з сучасністю; розвивати культуру зв'язного мовлення, логічне мислення, уміння грамотно висловлювати свої думки, почуття, спостереження; виховувати почуття патріотизму, вірності Батьківщині.

Тип уроку: застосування знань, формування і вдосконалення вмінь.

Урок у технології розвитку критичного мислення учнів.

Обладнання: картки самооцінки, ілюстрації до твору, полин.

Хід уроку

I. Розминка

1. Привітання.

Слово вчителя. Діти, рада вас бачити. Сподіваюся, що ви гарно попрацюєте, поповните свої знання. Я бажаю, щоб трудилися ви сьогодні до сьомого поту та отримали нагороду за свою роботу.

2. Картка самооцінки. Пропоную після кожного етапу уроку оцінити знання за допомогою умовних позначок: гарно справився з роботою — +, не дуже гарно — /, погано — -.

№ з/п	Завдання	Позначки
1.	Гра "Ключове слово"	
2.	Вправа "Незакінчене речення"	
3.	Зупинка "Аукціон знань"	
4.	"Музична пауза"	
5.	Асоціативний куц , сенкан	
6.	"Хвилинка здоров'я"	
7.	Зупинка "Запам'ятай"	
8.	Дослідження "Перевіримо себе"	
9.	"Установи відповідність"	
10.	"Я так думаю"	
11.	Підсумок	

3. Гра "Ключове слово". Євшан-зілля. З літер цього слова складіть нові слова. (Наш, ваш, ява, він, Алла тощо).

— Що таке євшан-зілля?

II. Обґрунтування навчання

1. Повідомлення теми, мети уроку.
2. Структура уроку (подано в картці самооцінки).
3. Очікування учнів від уроку.
4. Мотивація навчальної діяльності учнів.
— Для чого потрібно читати твори?
5. Форма уроку — подорож у минуле.
6. Епіграф:

*Хто зберіг любов до краю
І не зрікся роду,
Тільки той віддав всю душу,
Все, що міг, народову.*

Олександр Олесь

— Хто такий Олександр Олесь?

— Назвіть його справжнє прізвище.

— Які твори Олександра Олеся ви читали в 5 класі?

III. Виклик (актуалізація)

Діти, удома ви прочитали твір Миколи Вороного "Євшан-зілля". Перевіримо, як ви засвоїли зміст поеми, чи опрацювали статтю в підручнику.

Вправа "Незакінчене речення" .

1. Микола Вороной — це поет, ... (перекладач, актор, історик, режисер).
2. Народився на Дніпропетровщині в... (1871 році).
3. Твір "Євшан-зілля" побудовано на основі... (легенди "Літопис руський").
4. Малий хлопчик потрапив у полон до князя... (Володимира Мономаха).
5. Хлопчиків в князя жилося... (добре).
6. Хан вирішив послати по сина... (співця).
7. Посланець заспівав юнаку пісню, а потім дав ... (понохати зілля).
8. Під впливом пахощів євшан-зілля юнак побачив... (батька, рідний степ).
9. "Стисло горло, сперло груди" юнакові відчуття... (волі).
10. Під впливом спогадів юнак вирушив... (додому).
11. Із заключним словом автор поеми звертається до... (України).

12. Літературний жанр, у якому поєднуються засоби, притаманні ліриці та епосу, називається... (ліро-епічним твором).

Учні обмінюються зошитами. Взаємооцінювання робіт. Повідомлення результатів учителю.

IV. Усвідомлення змісту

Зупинка "Аукціон знань". Робота з текстом. Правильна відповідь — 1 бал.

1. Зачитайте епіграф до поеми. Поясніть, як ви його розумієте.

2. Прочитайте перші рядки поеми. Про що вони свідчать?

3. Визначте тему твору. (Зображення перебування ханського сина в полоні у Володимира Мономаха, повернення хлопця на Батьківщину.) Звідки вона випливає?

4. Назвіть ідею твору. (Заклик любити рідний край, народ, Батьківщину.)

5. Зачитайте рядки, у яких відбито головну думку тексту.

6. Знайдіть у тексті слова, які показують прозріння ханського сина.

7. Яке прислів'я нагадують ці рядки? Що таке прислів'я? (Кожному мила своя сторона. Рідна земля і в жмені мила. Свій край — як рай.)

8. До кого звертається автор у кінці поеми? (До України.)

9. Кого засуджує автор? (Людей, які забули свій рідний край.)

10. Прокоментуйте ілюстрації до твору. (Малюнки учнів, які підготовлені заздалегідь.)

11. Що може нагадати євшан-зілля сучасному українцю? (Рідний край, Батьківщину, дитинство, матір, степ тощо.)

Слово вчителя. Майбутнє кожної людини визначається її ставленням до минулого. Це історична пам'ять, потреба мати рідну землю, уміння шанувати людей, бажання вчитися, допомагати батькам, працювати. Історична пам'ять — це джерело життєвої мудрості, оберег, застереження від жорстокості, байдужості, бездуховності. Микола Вороной написав поему про повернення людині історичної пам'яті, він показав, що не можна забувати рідний край, домівку, землю.

Зупинка "Музична пауза".

Учні слухають пісню "Ти — моя Україна" у виконанні Таїсії Повалій.

Перевірка розуміння прослуханого.

— Що таке пісня?

— Яку назву ви дали б цій пісні?

— Про що в ній говориться?

— Які почуття переважають у пісні?

— Що таке патріотизм?

— Як пов'язується ця пісня з твором "Євшан-зілля"?

Індивідуальне завдання. Скласти сенкан до слова "Батьківщина".

Зупинка "Асоціативний куц".

— Що виникає в пам'яті, коли ви чуєте слово "Батьківщина"?

— Яка різниця між словами "Батьківщина", "батьківщина"?

Фізкультхвилинка

Зупинка "Хвилинка здоров'я". Учні називають лікарські властивості полину (випереджальне завдання).

Лексична хвилинка. Євшан-зілля (полин) — степова запашна рослина із червоним або пурпуровим цвітом. Це символ пам'яті, рідної землі, Батьківщини.

Зупинка "Запам'ятай". Теорія літератури.

— Який твір за обсягом?

— Як у ньому зображуються події?

— Чим закінчується твір?

— Чи відчувається в останніх рядках переживання автора за втрату своїми співвітчизниками історичної пам'яті?

— Доведіть, що твір М.Вороного — поема. Назвіть ознаки поеми.

Спрямоване читання. Робота з підручником. Поема — це.. (учні записують у зошити визначення).

Дослідження "Перевіримо себе". Робота учнів у групах.

1 група. Визначає жанр твору, називає тему та ідею, подає стислий зміст.

2 група. Характеризує образ юнака-половця, підбирає цитати до характеристики образу.

3 група. Випишує приклади використаних художніх засобів, з'ясує їх роль у творі.

Зупинка "Установи відповідність" (поєднати стрілочками). Робота учнів у парах.

Хан — Вірність своїй землі, любов до пісні.

Співець — Любов до сина, остання надія.

Юнак — Вірність своїй землі, заповітна мрія.

Ліричний герой — Воскресіння, повернення пам'яті.

Зупинка "Я так думаю". Проблемне запитання.

— Як ви розумієте вислів з твору: " Там, де пустака замість серця, порятунку вже не буде"?

V. Рефлексія

1. Поясніть епіграф уроку.

2. Назвіть жанр твору "Євшан-зілля".

3. Яка ідея твору?

4. Що таке патріотизм?

5. Якими історичними постатями пишається наш народ?

6. Запишіть на аркушах висновок, який повинні зробити для себе, прочитавши твір.

VI. Умотивоване оцінювання

Учні оцінюють свою роботу на уроці.

VII. Домашнє завдання

А. Виконати завдання на с. 41.

Б. Відтворити "сюжетний ланцюжок" поеми "Євшан-зілля".

Рухавка. Хто на уроці сумував — той позіхає, кому урок не сподобався — тупає ногами, кому сподобався — аплодує.

Слово вчителя. Діти! Я бажаю вам ніколи не забувати свій рідний край, Батьківщину, поважати людей. Якщо доля вас розкидає по різних куточках земної кулі, щоб ви думками линули на Батьківщину, не забули своїх батьків, друзів.